

JUSTITSMINISTERIET

Civilafdelingen

Dato: 8. februar 2016
Kontor: Formueretskontoret
Sagsbeh: Sofie Skou Sandager
Sagsnr.: 2015-703-0056
Dok.: 1797946

Udkast til

Forslag

til

Lov om ændring af lov om forsikringsaftaler og lov om tilsyn med firmapensionskasser

(Udvidelse af forbud mod indhentelse og anvendelse af visse
helbredsmæssige oplysninger ved tegning mv. af forsikringer og
pensioner).

§ 1

I lov om forsikringsaftaler, jf. lovbekendtgørelse nr. 1237 af 9. november
2015, foretages følgende ændring:

1. I § 3 a, 2. pkt., udgår ”eller andre personers”.

§ 2

I lov om tilsyn med firmapensionskasser, jf. lovbekendtgørelse nr. 953 af
14. august 2015, som ændret ved § 9 i lov nr. 532 af 29. april 2015,
foretages følgende ændring:

1. I § 9 a, 2. pkt., udgår ”eller andre personers”.

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

Telefon 7226 8400
Telefax 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

§ 3

Loven træder i kraft den ...

§ 4

Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, men kan ved kongelig anordning helt eller delvist sættes i kraft for Grønland med de ændringer, som de grønlandske forhold tilsiger.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

1. Indledning

I dansk ret findes der i dag ingen begrænsning af forsikringsselskabers og pensionskassers brug af oplysninger om tidligere og aktuelle sygdomsforløb hos forsikrings- eller pensionstagere og deres slægtninge i forbindelse med indgåelse eller ændring af en forsikrings- eller pensionsaftale.

Oplysninger om slægtninges sygdomshistorie indhentes i dag hos forsikrings- eller pensionstageren selv, som ikke har adgang til slægtninges lægejournaler mv. og derfor kun meget sjældent vil have fuldstændig og præcis viden om eventuelle sygdomsforløb hos slægtninge.

Endvidere er oplysninger om tidligere og aktuelle sygdomme hos slægtninge ikke egnet som grundlag for en vurdering af risikoen for, at en forsikrings- eller pensionstager udvikler en given sygdom. Dels har man kunnet konstatere, at der langt fra i alle tilfælde er risiko for, at personer udvikler en sygdom, uagtet at de er arveligt disponeret herfor, dels har øget fokus på forebyggelse indebåret, at langt de fleste arvelige sygdomme behandles og bremses, før de når at udvikle sig.

Efter Justitsministeriets opfattelse bør forsikringsselskaber og pensionskasser alene modtage og behandle oplysninger, som er nødvendige og relevante for indgåelse af en aftale. Det foreslås derfor, at det gældende forbud mod indhentelse og anvendelse af visse helbredsoplysninger ved tegning mv. af forsikringer og pensioner udvides, så forsikringsselskaber og pensionskasser fremover ikke må anvende helbredsoplysninger om en forsikrings- eller pensionstagers slægtninge i forbindelse med tegning mv. af henholdsvis forsikringer og pensioner.

2. Lovforslagets indhold

2.1. Gældende ret

Adgangen til at indhente og anvende helbredsoplysninger i forbindelse med tegning mv. af henholdsvis forsikringer og pensioner er i dag begrænset af forsikringsaftalelovens § 3 a, for så vidt angår bl.a. forsikringsselskaber og tværgående pensionskasser, og § 9 a i lov om tilsyn med firmapensionskasser (firmapensionskasseloven), for så vidt angår firmapensionskasser. Det følger af de nævnte bestemmelser, at der ikke i forbindelse med eller efter indgåelse af aftaler om forsikring eller pension må anmodes om, indhentes eller modtages og bruges visse oplysninger, der kan belyse en persons arveanlæg og risiko for at udvikle eller pådrage sig sygdomme.

Bestemmelserne indebærer bl.a., at forsikringsselskaber og pensionskasser ikke må betinge indgåelsen af en aftale af, at der fremlægges såkaldte prædiktive genetiske test, og ikke senere må anmode om at få foretaget sådanne undersøgelser. Ved prædiktive genetiske test forstås undersøgelser af en persons arvmasse, som belyser en sygdomsrisiko og gør det muligt at drage slutninger med hensyn til den pågældendes fremtidige helbredstilstand, som ikke direkte og på kortere sigt afspejler en udvikling i en allerede opstået sygdom. Eksempler på sådanne test er DNA-analyser, RNA-analyser, vævstype- og blodtypeundersøgelser. Selskaberne må heller ikke spørge om, hvorvidt den pågældende tidligere har fået foretaget en prædiktiv undersøgelse.

Det følger endvidere af bestemmelserne, at forsikringsselskaber og pensionskasser ikke må kræve eller benytte en fuldmagt fra forsikrings- eller pensionstageren til at indhente eller modtage oplysninger, som er omfattet af forbuddet, fra den pågældendes læge eller andre.

Forbuddet mod at modtage oplysninger om forsikrings- eller pensionstagerens arveanlæg indebærer også, at forsikringsselskaber og pensionskasser skal nægte at modtage oplysninger, som den pågældende forsøger at fremlægge om sådanne forhold. Hvis selskabet alligevel er kommet i besiddelse af oplysninger, som er omfattet af forbuddet, må selskabet ikke bruge disse oplysninger.

Overtrædelse af bestemmelserne i forsikringsaftalelovens § 3 a og firmapensionskasselovens § 9 a kan straffes med bøde efter forsikringsaftalelovens § 134 hhv. firmapensionskasselovens § 71.

Et forsikringsselskab eller en pensionskasse må derimod gerne indhente oplysninger om forebyggende undersøgelser hos læger eller sygehuse, hvis oplysningerne vedrører sygdomme, forsikrings- eller pensionstager tidligere har haft, eller som allerede er i udbrud. Et forsikringsselskab eller en pensionskasse må ligeledes anmode om og bruge oplysninger om aktuelle eller tidligere sygdomme i forsikrings- eller pensionstagers slægt.

En komité under Europarådet har i december 2015 udarbejdet et udkast til en rekommandation vedrørende anvendelse af helbredsoplysninger i forbindelse med tegning af forsikringer. Det anbefales bl.a. heri, at hverken prædiktive genetiske tests eller helbredsoplysninger om forsikringstagerens slægtninge anvendes i forbindelse med bl.a. tegning af forsikringer, medmindre det udtrykkeligt er hjemlet i lovgivningen. Anbefalingen begrundes med, at forsikringsselskabers nuværende praksis, hvor der ved tegning mv. af forsikringer spørges til slægtninges sygdomshistorie, giver anledning til en lang række betænkeligheder i forhold til relevans, proportionalitet og beskyttelse af personoplysninger. I særdeleshed er slægtninges sygdomshistorie som en relevant indikator i risikovurderingen af forsikringstageren blevet anfægtet. Samtidig anføres det, at man bør tage hensyn til slægtningenes interesse i, at deres helbredsoplysninger behandles fortroligt. Anbefalingerne forventes forelagt for Ministerkomiteen i september 2016.

2.2. Justitsministeriets overvejelser og den foreslåede ordning

Ved indførelsen af forbuddet mod brug af visse helbredsoplysninger ved tegning af forsikringer og pensioner, jf. lov nr. 413 af 10. juni 1997, valgte man at bibeholde forsikringsselskabers og pensionskassers mulighed for at bruge oplysninger om aktuelle eller tidligere sygdomme hos slægtninge. Dette skete bl.a. ud fra den betragtning, at brugen af disse almindelige helbredsoplysninger var medvirkende til, at visse personer, der tidligere fik afslag, kunne tegne forsikringer og pensioner på skærpede vilkår.

Siden bestemmelserne blev indført i 1997, er der imidlertid lægefagligt sket en markant udvikling på området.

Man har således ved hjælp af bl.a. genetiske undersøgelser konstateret, at der langt fra i alle tilfælde vil være risiko for sygdom, uanset at man arveligt måtte være disponeret herfor. Det store fokus på forebyggelse inden for lægevidenskaben har desuden medført, at langt de fleste arvelige sygdomme bremses og behandles, før de udvikler sig.

Hertil kommer, at oplysninger om slægtnings helbredstilstand ofte vil mangle validitet, da hverken forsikrings- eller pensionstageren eller selskaberne har adgang til forsikrings- eller pensionstagerens slægtnings lægejournaler mv. Oplysningerne stammer således fra forsikrings- eller pensionstageren selv, som kun meget sjældent vil have fuldstændig viden om eventuelle sygdomsforløb hos pågældendes slægtninge.

Endelig er der tale om følsomme oplysninger, som alene bør behandles, såfremt det er nødvendigt og relevant.

Justitsministeriet er omvendt opmærksom på, at det private forsikrings- og pensionssystem bygger på den grundtanke, at en forsikring eller pension skal dække risikoen for visse fremtidige begivenheder – f.eks. sygdom – således at præmien udgør prisen for denne beskyttelse.

Ved tegning mv. af forsikringer og pensioner indhentes helbredsoplysninger derfor med henblik på, at forsikringsselskabet og pensionskassen på grundlag af oplysninger om eventuelle sygdomme og symptomer mv., kan vurdere den pågældendes risiko for at blive syg.

Tages der ikke højde for en øget sygdomsrisiko i forsikrings- og pensionspræmien, betyder det en ekstra ukalkuleret udgift for selskabet.

Justitsministeriet er af den opfattelse, at det så vidt muligt skal sikres, at forsikringsselskaber og pensionskasser kan tilbyde borgerne forsikringer og pensioner på rimelige vilkår.

Samtidig bør raske personer ikke fratages muligheden for at tegne forsikring og pension på et grundlag, som er fejlagtigt og mangelfuldt.

Det foreslås derfor, at det fremover ikke skal være tilladt for forsikringsselskaber og pensionskasser at anmode om, indhente eller modtage og bruge oplysninger om slægtnings aktuelle eller tidligere helbredstilstand ved forsikrings- og pensionstegning mv.

Det kan i den forbindelse ikke udelukkes, at forsikrings- og pensionstagere, der har oplysninger om slægtnings arvelige sygdomme, vil kunne ”spekulere” i at tegne en forsikring eller pension. Efter Justitsministeriets opfattelse vil der dog i lyset af bl.a. den usikkerhed, der knytter sig til oplysninger om aktuelle eller tidligere sygdomme hos slægtninge, som en person er i besiddelse af, næppe være risiko for, at dette generelt vil ske på en måde eller i øvrigt i et omfang, som kan forvride forsikrings- eller pensionsordningerne. Med det foreslåede generelle forbud vil den begrænsede risiko for ”spekulation” desuden blive spredt ud på alle forsikrings- og pensionstagere.

3. De økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige

Lovforslaget vurderes ikke at have økonomiske eller administrative konsekvenser for stat, regioner eller kommuner.

4. De økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet mv.

Lovforslaget indebærer, at forsikringsselskaber og pensionskasser fremover ikke vil kunne indhente eller anvende helbredsoplysninger om en forsikrings- eller pensionstagers slægtninge i forbindelse med tegning mv. af henholdsvis forsikringer og pensioner.

Dette vil kunne have økonomiske konsekvenser for forsikringsselskaber og pensionskasser, som ikke længere vil kunne differentiere prisstrukturen for forsikrings- og pensionsydelse på baggrund af helbredsoplysninger om en forsikrings- eller pensionstagers slægtninge.

5. De administrative konsekvenser for borgere

Lovforslaget medfører ikke administrative konsekvenser for borgerne.

6. De miljømæssige konsekvenser

Lovforslaget har ingen miljømæssige konsekvenser.

7. Forholdet til EU-retten

Lovforslaget indeholder ikke EU-retlige aspekter.

8. Hørte myndigheder og organisationer mv.

Et udkast til lovforslaget har i perioden fra den 8. februar 2016 til den 7. marts 2016 været sendt i høring hos følgende myndigheder og organisationer mv.:

Østre Landsret, Vestre Landsret, Sø- og Handelsretten, Byretterne, Advokatrådet, Advokatsamfundet, Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, Copenhagen Business School, Juridisk Institut, Danmarks Nationalbanks Pensionskasse, Danske Advokater, Dansk Erhverv, Danske Patienter, Danske Regioner, Dansk Folkeoplysnings Samråd, Datatilsynet, Den Danske Aktuarforening, Den Danske Dommerforening, Det Ethiske Råd, Dommerfuldmægtigforeningen, Domstolsstyrelsen, Erhvervs- og Vækstministeriet, Finansministeriet, Finansrådet, Finanstilsynet, Forbrugerombudsmanden, Forbrugerrådet Tænk, Forbrugerklagenævnet, Foreningen af Speciallæger, Forsikring & Pension, FRIDA Forsikring Agentur A/S, Helsebranchens Leverandørforening, IBM Pensionsfond, Investeringsforeningsrådet, Kommunernes Landsforening (KL), Københavns Universitet, Det Juridiske Fakultet, Liberale Erhvervs Råd, Lægeforeningen, Pengeinstitutankenævnet, Praktiserende Lægers Organisation, Retslægerådet, Rigsadvokaten, Rigsombudsmanden i Grønland, Sundheds- og Ældreministeriet, Syddansk Universitet, Juridisk Institut, TDC Pensionskasse, Aalborg Universitet, Juridisk Institut, og Aarhus Universitet, Juridisk Institut.

9. Sammenfattende skema

Samlet vurdering af konsekvenser af lovforslaget

	Positive konsekvenser/mindre udgifter	Negative konsekvenser/merudgifter
Økonomiske konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	Ingen

Administrative konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	Ingen
Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Lovforslaget vil kunne medføre meromkostninger for erhvervslivet.
Administrative konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Miljømæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for borgerne	Ingen	Ingen
Forholdet til EU-retten	Lovforslaget indeholder ikke EU-retlige aspekter.	

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Til nr. 1

I den gældende bestemmelse fastlægges, hvilke helbredsoplysninger der kan anvendes med henblik på forsikringsselskabernes og pensionskassernes vurdering af risiko for fremtidige sygdomme i forbindelse med forsikrings- eller pensionstegning mv. Bestemmelsen indeholder et forbud mod, at forsikringsselskaber og pensionskasser anvender visse oplysninger om personers arveanlæg i forbindelse med tegning mv. af forsikringer og pensioner.

Ved den foreslåede ændring udvides forbuddet til at omfatte alle helbredsoplysninger om forsikrings- eller pensionstagerens slægtninge.

Forbuddet indebærer, at forsikringsselskaber og pensionskasser i forbindelse med eller efter indgåelse af aftaler om forsikring eller pension ikke må anmode om, indhente eller modtage og bruge oplysninger om slægtnings aktuelle eller tidligere helbredstilstand.

Forbuddet betyder bl.a., at selskabet ikke kan betinge præmiestørrelsen eller tegning af forsikring eller pension af, at forsikrings- eller pensionstageren fremlægger oplysninger om andre personers aktuelle eller tidligere helbredstilstand. Forbuddet indebærer samtidig, at selskabet skal nægte at modtage og anvende sådanne oplysninger, som forsikrings- eller pensionstageren søger at fremlægge.

Overtrædelse af forbuddet vil kunne straffes med bøde efter forsikringsaftalelovens § 134.

Der henvises til pkt. 2.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 2

Til nr. 1

Den gældende bestemmelse indeholder et forbud mod, at firmapensionskasser anvender visse oplysninger om personers arveanlæg i forbindelse med tegning mv. af pensioner.

Ved den foreslåede ændring udvides forbuddet til at omfatte alle helbredsoplysninger om pensionstagerens slægtninge.

Forbuddet indebærer, at firmapensionskasser i forbindelse med eller efter indgåelse af aftaler om pension ikke må anmode om, indhente eller modtage og bruge oplysninger om slægtnings aktuelle eller tidligere helbredstilstand.

Overtrædelse af forbuddet vil kunne straffes med bøde efter firmapensionskasselovens § 71.

Der henvises i øvrigt til bemærkningerne til § 1, nr. 1, og til pkt. 2.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 3

Det foreslås, at loven træder i kraft den ...

Loven finder anvendelse på såvel bestående aftaler som aftaler, der indgås efter ikrafttrædelsen. Dette indebærer, at forsikringsselskaber og pensionskasser fremover ikke i forbindelse med ændring af eksisterende aftaler eller ved indgåelse af nye aftaler må anmode om, indhente eller modtage og bruge oplysninger om forsikrings- eller pensionstagers slægtnings aktuelle eller tidligere helbredstilstand.

Loven er ikke til hinder for, at eksisterende aftaler om forsikring og pension opretholdes, uanset om sådanne aftaler er indgået på baggrund af risikovurderinger, som er baseret på helbredsoplysninger om forsikrings- eller pensionstagers slægtninge. Loven indebærer imidlertid, at der ved ændring af eksisterende aftaler ikke må lægges vægt på allerede indhentede oplysninger omfattet af forbuddet.

Til § 4

Bestemmelsen fastsætter lovens territoriale anvendelsesområde og indebærer, at loven ikke gælder for Færøerne og Grønland. Loven kan dog ved kongelig anordning helt eller delvist sættes i kraft for Grønland med de ændringer, som de grønlandske forhold tilsiger.

Lovforslaget sammenholdt med gældende ret

Gældende formulering

Lovforslaget

§ 1

I lov om forsikringsaftaler, jf. lovbekendtgørelse nr. 1237 af 9. november 2015, foretages følgende ændringer:

§ 3 a. Selskabet må ikke i forbindelse med eller efter indgåelse af aftaler efter denne lov anmode om, indhente eller modtage og bruge oplysninger, der kan belyse en persons arveanlæg og risiko for at udvikle eller pådrage sig sygdomme, herunder kræve undersøgelser, som er nødvendige for at tilvejebringe sådanne oplysninger. Det gælder dog ikke oplysninger om den pågældendes eller andre personers nuværende eller tidligere helbredstilstand.

1. I § 3 a, 2. pkt., udgår »eller andre personers«.

§ 2

I lov om tilsyn med firmapensionskasser, jf. lovbekendtgørelse nr. 953 af 14. august 2015, som ændret ved § 9 i lov nr. 532 af 29. april 2015, foretages følgende ændringer:

§ 9 a. Pensionskassen må ikke i forbindelse med eller efter optagelse af medlemmer anmode om, indhente eller modtage og bruge oplysninger, der kan belyse en persons arveanlæg og risiko for at udvikle eller pådrage sig

1. I § 9 a, 2. pkt., udgår »eller andre personers«.

sygdomme, herunder kræve undersøgelser, som er nødvendige for at tilvejebringe sådanne oplysninger. Det gælder dog ikke oplysninger om den pågældendes eller andre personers nuværende eller tidligere helbredstilstand.

§ 3

Loven træder i kraft den ...

§ 4

Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, men kan ved kongelig anordning helt eller delvist sættes i kraft for Grønland med de ændringer, som de grønlandske forhold tilsiger.